

Ankara Üniversitesi Öğretim Elemanlarının Elektronik Kaynak Kullanımının Değerlendirilmesi*

*Evaluation of the Electronic Resource Usage of Ankara University Faculty Members***

Doğan Atılğan***, Cemal Atakan****, Vedat Gültekin****, Tuna Can****, Ü. Berk Sezgin****, E. Emin Aydın*****

Öz

Günümüzde üniversiteler, eğitim-öğretim, araştırma ve uygulama faaliyetleri içerisinde bulunabilmek için bilimsel bilgiye en doğru ve en hızlı biçimde ulaşmayı hedeflemektedir. Bundan dolayı, Ankara Üniversitesi akademik personelinin bilimsel bilgiye erişim için çağdaş bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanması kaçınılmazdır. Bilimsel her veri tabanının standart taşınması gereken belirli özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler veri tabanında yer alan verilere erişimin doğru ve hızlı olması bakımından önem kazanmaktadır. Ankara Üniversitesi mensuplarına gereksinim duyacakları bilimsel bilgi kaynakları elektronik ortamda en çağdaş bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak sunulmaktadır. Bu çalışmada, Ankara Üniversitesi akademik personelinin bilgi gereksinimleri doğrultusunda oluşturulan ve elektronik kütüphanede yer alan veri tabanlarının kullanılıp kullanılmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır; bu amaca yönelik bilgi modeli ve içeriği belirlenerek uygulamaların gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Elektronik veri tabanları; elektronik kaynaklar; üniversite kütüphaneleri; veri tabanı değerlendirme.

* Ankara Üniversitesi BAP desteği ile yapılan ve 2017 yılında tamamlanan “Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Altyapısının Desteklenmesi” adlı projeden üretilmiştir.

** This text was produced from the project titled “Supporting the Scientific Research Infrastructure of Ankara University”, which was completed in 2017 with the support of Ankara University Scientific Research Projects.

*** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. E-posta: atilgan@ankara.edu.tr

Prof. Dr., Ankara University Department of Information and Records Management, Turkey.

**** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi İstatistik Bölümü. E-posta: atakan@science.ankara.edu.tr

Prof. Dr., Ankara University Department of Statistics, Turkey.

**** Öğr. Gör., Ankara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu. E-posta: vgultekin@ankara.edu.tr

Lecturer, Ankara University Vocational School of Health Services, Turkey.

***** Kütüphaneci, Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı. E-posta: tcan@ankara.edu.tr

Librarian, Ankara University Library and Documentation Department, Turkey.

***** Öğr. Gör., ODTÜ Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı. E-posta: sezginb@metu.edu.tr

Lecturer, Middle East Technical University Library and Documentation Department, Turkey.

***** Kütüphaneci, Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı.

E-posta: eeydin@ankara.edu.tr

Librarian, Ankara University Library and Documentation Department, Turkey.

Geliş Tarihi - Received: 10.02.2020

Kabul Tarihi - Accepted: 17.03.2020

Abstract

Education, research, and implementation activities of universities necessitate access to information in the most accurate and fastest manner in today's conditions. In this regard; Members of Ankara University have to access scientific information through the most contemporary information and communication technology in the electronic environment, primarily through the global internet system. Each scientific database has specific standard characteristics. These properties gain importance in terms of the correctness and speed of access to the data contained in the database. The sources of scientific information that the members of Ankara University will need are presented in the electronic environment using the most contemporary information and communication technologies. This article aims to determine the information needs of the members of Ankara University and to determine the information access and the use of information by identifying the information access model for researching the educational facilities and the necessary infrastructure and technical support so that the maximum benefit can be obtained from the electronic library. Aims at realizing their application by determining the information model and content for this purpose.

Keywords: *Electronic databases; electronic resources; university libraries; database evaluation.*

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bilgi hizmetlerini yoğun bir şekilde etkilemiştir. Bilgi teknolojilerinin yayıncılık alanında kullanılması, oluşturulan yayınların içerik ve sunuluş biçimlerini de önemli ölçüde değiştirmiştir. Bilgi kaynaklarının elektronik ortamlarda saklanması, bu bilgilere erişmek için bazı teknolojilerin geliştirilmesi ve ağlar aracılığı ile söz konusu bilgilerin kullanıma sunulması ise elektronik kütüphane kavramının önemli bir boyutunu oluşturmaktadır.

Bilgi kaynaklarının hızla artması kütüphanelerin bu kaynakların tümüne basılı ortamda sahip olma ve güncel olarak hizmete sunmasında güçlüklerle karşılaşmasına neden olmuştur. Basılı kaynaklardaki hızlı artış ile erişim ve hizmete sunmadaki güçlükler yayınların elektronik ortamda üretilmesi ve hizmete sunulması ile giderilmeye çalışılmıştır. Bilgi kaynaklarındaki bu gelişmeler ile birlikte bilgi teknolojilerindeki hızlı değişim kütüphanelerin de yeniden yapılanmalarını zorunlu hale getirmiştir. Yayınların elektronik olarak sağlanması, düzenlemesi arşivlenmesi ve internetin sunduğu olanaklardan yararlanarak hizmete sunulması elektronik kütüphane kavramını doğurmuştur.

Kullanıcıların elektronik bilgi hizmetlerine ve bilgi kaynaklarına kullanımı kolay bir arayüz aracılığı ile erişim sağlayan elektronik kütüphanenin işlevsel olabilmesi için elektronik bilgi kaynaklarının yönetimi ve bu kaynaklara erişimin sağlanması ile elektronik bilgi hizmetlerinin devamlılığı için gerekli finansal desteğin sürdürülmesi en başta ele alınması gerekli unsurlardır. Bu unsurlardan başka hizmet verilmesi için gerekli teknik alt yapı, standartlar ve yetişmiş insan gücü de önemle vurgulanması gereken unsurlar arasındadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin ekonomik kalkınmada kullanılabilmesi için ulusal bilgi alt yapısının kurulmuş olması ve her türlü bilgi hizmetlerinin örgütlenmiş olması gereklidir. Bir ülkenin bilgi alt yapısı var olan bilgilerin işlenmesi, depolanması, iletilmesi ve gerektiğinde erişilebilmesine olanak sağlayan teknolojileri, standartları ve politikaları kapsar.

Bilgi hizmetlerinin odak noktasında bilgi vardır. Bilgi ne zaman, nerede, hangi ortamda ve kim tarafından üretilmiş olursa olsun önemli olan bu bilgilere erişimi sağlamaktır. Gelişmiş ülkeler kendi ülkelerinde üretilen bilgileri denetim altına alıp bunları başka ülkelere pazarlarken, bir yandan da başka ülkelerde üretilen bilgilere erişmek için gerekli çalışmaları yapmaktadırlar. Ülkemizde ulusal bilgi birikimi tam olarak denetim altına alınamamıştır. Mevcut bilgiye erişim için gerekli düzenlemelerin tam olarak yapılamaması nedeniyle yurt dışındaki bilgiye kimi zaman yurt içindekinden daha kolay erişmek mümkün olabilmektedir. Bu nedenle de önemli ölçüde bir ulusal kaynak yurt dışına akmaktadır.

Üniversitelerde bilgi teknolojilerinin ve buna bağlı olarak bilginin yaygınlıkla kullanılması araştırma ve akademik çalışmaların yoğunluğundan kaynaklanmaktadır. Bilgi teknolojilerinin ve buna bağlı olarak bilginin yoğun olarak kullanıldığı bir üniversitede bilgi daha çok üretilmekte ve bu üniversite bilgi teknolojilerinin yoğun olarak kullanılmadığı üniversitelerden daha önde yer almaktadır.

Materyal ve Yöntem

Bilgi ve bilgi teknolojilerinin araştırma ve geliştirmedeki önemini bilincinde olan Ankara Üniversitesi araştırmacı ve öğretim elemanlarına bu teknolojilerden yararlanarak geniş bir bilgi hizmeti sunmaktadır. Verilen hizmetlerin değerlendirilmesinin bilimsel verilere dayanarak yapılandırılması, çağdaş bilgi erişim uygulamalarının kullanım durumunun saptanması, veri tabanlarının kullanımının teşvik edilmesi ve buna yönelik eğitim ve yönlendirme çalışmaları yapmak amacıyla öğretim elemanlarına elektronik kütüphane kullanım anketi uygulanmıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler ile veri tabanlarının kullanım istatistikleri ve yarar-maliyet analizleri yapılarak performans değerlendirmesini ölçülebilir hale getirmek hedeflenmektedir.

Bu araştırmanın amacı, Ankara Üniversitesi akademik personelinin bilgi gereksinimleri doğrultusunda oluşturulan ve elektronik kütüphanede yer alan veri tabanlarının kullanılıp kullanılmadığını belirlemektir. Bu amaca yönelik olarak Ankara Üniversitesi Tandoğan Yerleşkesinde yer alan akademik personelin görüşlerinin alınması için anket çalışması yapılmış ve yapılan anket çalışması sonucunda Ankara Üniversitesi Tandoğan Yerleşkesinde yer alan akademik personele “Elektronik Kütüphane Kullanımı Eğitimi” verilmiştir.

Analiz ve Bulgular

Ankara Üniversitesi elektronik kütüphanesinde bulunan veri tabanlarının kullanımı ve sağladığı yararların değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, Ankara Üniversitesinin Tandoğan Yerleşkesindeki akademik personelin tamamına anket gönderilmiştir. Gönderilen 515 anket formundan 203 tanesi cevaplanmıştır. Cevaplanan 203 anketin tamamı değerlendirmeye alınmıştır. Anket formlarının değerlendirilmesi sonucunda elde edilen bulgular ile üniversitemizin yeni dönemde elektronik veri tabanlarından aboneliği sürdürülecekler ya da yeni abone olunacakların belirlenmesi konusunda önemli bilgiler elde edilmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğunu araştırma görevlileri oluşturmaktadır. İkinci sırada ise profesörler yer almaktadır. Unvan dağılımına bakıldığında katılımcılar genellikle akademik hayatın başında olanlar ile akademik hayatta deneyimli olan kişilerden oluşmaktadır. Katılımcıların unvan dağılımları Tablo 1’de ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Ankete katılanların, çalıştıkları bölümlere göre dağılımları Tablo 2’de verilmiştir. Buna göre en fazla kimya alanından katılımcının olduğu görülmektedir. İkinci sırayı fizik alanındaki, üçüncü sırayı ise farmakoloji alanındaki katılımcılar oluşturmaktadır.

Tablo 1

Katılımcıların unvanlara göre dağılımı

Unvan	n	%
Arş. Gör.	94	46,3
Prof. Dr.	63	31,0
Doç. Dr.	20	9,9
Yrd. Doç. Dr.	14	6,9
Uzman	9	4,4
Öğr. Gör.	3	1,5
Toplam	203	100,0

Tablo 2

Katılımcıların çalıştıkları bölümlere göre dağılımı

Bölümler	n	%
Kimya	78	38,4
Fizik	45	22,2
Farmakoloji	36	17,7
Matematik/İstatistik	18	8,9
Jeoloji	16	7,9
Astronomi	10	4,9
Toplam	203	100,0

Katılımcıların büyük çoğunluğu veri tabanlarını kullandıklarını belirtmiştir (%87,2, n=177). Veri tabanlarını kullanmayan katılımcıların veri tabanlarını kullanmama nedenleri Tablo 3’te verilmiştir. Veri tabanlarını kullanmadığını belirten 26 kişiden büyük kısmı (n=18; %69,2) bilgi gereksinimlerini başka kaynaklardan karşıladıkları için veri tabanlarını kullanmadıklarını belirtmiştir. Bilgi gereksinimi başka kaynaklardan sağlayan akademik personelin yararlanmak istediği kaynaklar konusunda herhangi bir talebi olmaması üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. İlgilendiği veri tabanını nasıl kullanacağını bilmediğinden dolayı veri tabanlarını kullanmadığı belirten 4 kişi bulunmaktadır. Bu durum yıl içerisinde düzenlenen veri tabanı eğitimlerine katılmamalarından veya kullanıcıların ilgilendikleri veri tabanı ile ilgili eğitim talebinde bulunmamasıyla bağdaştırılabilir.

Tablo 3

Katılımcıların veri tabanlarını kullanmama nedenleri

Nedenler	n	%
Bilgi gereksinimimi başka kaynaklardan karşıyorum	18	69,2
İlgilendiğim veri tabanının nasıl kullanılacağını bilmiyorum	4	15,4
İlgilendiğim bir veri tabanı mevcut değil	2	7,7
Bilgi teknolojileri kullanımı konusunda yetersizim	2	7,7
Toplam	26	100,0

Katılımcıların araştırma yaparken kullandıkları kaynaklar Tablo 4’te gösterilmiştir. Bu soruda katılımcılar birden çok seçeneği işaretleyebilmiştir. Buna göre katılımcıların araştırma yaparken birinci ve ikinci öncelik olarak çoğunlukla Google, Yahoo, Bing, Yandex gibi arama motorları ile kütüphane web sayfasında yer alan akademik arama motorunu kullandıkları görülmektedir. Yine öncelik sırasına bakıldığında basılı kitap ve basılı dergilerin daha az

kullanıldığı görülmektedir. Bu durumda elektronik ortamda bulunan kaynakların kullanımının daha fazla olduğunu söylemek mümkündür (Tablo 4). Ancak, araştırma için arama motorlarını kullanan katılımcıların bir kısmının arama motorları aracılığıyla eriştiği yayınlara üniversitemizin aboneliği olduğu için eriştiklerini bilmedikleri saptanmıştır.

Tablo 4

Araştırma yaparken kullanılan kaynakların öncelik sırası

Kaynaklar	1. öncelik		2. öncelik		3. öncelik		4. öncelik	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Arama motorları (Google, Yahoo, Bing, Yandex vb.)	98	49,2	65	32,7	15	7,5	21	10,6
Küt. web sayfasında yer alan akademik arama motoru	89	45,9	52	26,8	24	12,4	29	14,9
Basılı dergiler	38	20,5	32	17,3	79	42,7	36	19,5
Basılı kitaplar	27	14,1	46	24,0	58	30,2	61	31,8

Katılımcıların araştırma yaparken kullandıkları kaynakların unvanlara göre dağılımı Tablo 5'te gösterilmiştir. Tabloya göre, ankete katılan profesörler ve doçentler araştırma yaparken birinci öncelik olarak kütüphane web sayfasında yer alan akademik arama motorlarını tercih etmektedir. Araştırma görevlileri arama motorlarını (Google, Yahoo, Bing, Yandex vb.) birinci öncelik olarak tercih etmektedir. Basılı kitap ve dergileri birinci öncelik olarak kullananların sayısı ise oldukça düşüktür. Bu sonuçlara göre, akademik hayatta deneyime sahip olan profesörlerin ve doçentlerin güvenilir bilginin gerekliliğine inandığı söylenebilir.

Tablo 5

Katılımcıların unvanlarına göre kaynak kullanma öncelikleri

Kaynaklar		1. öncelik		2. öncelik		3. öncelik		4. öncelik	
		n	%	n	%	n	%	n	%
Küt. web sayfasında yer alan akademik arama motoru	Prof. Dr.	33	56,9	14	24,1	4	6,9	7	12,7
	Doç. Dr.	11	61,1	3	16,7	1	5,6	3	16,7
	Yrd. Doç. Dr.	6	42,9	4	28,6	3	21,4	1	7,1
	Öğr. Gör.	1	33,3	1	33,3	1	33,3	0	0,0
	Arş. Gör.	35	37,6	28	30,1	13	14,0	17	18,3
Arama motorları (Google, Yahoo, Bing, Yandex vb.)	Uzman	3	37,5	2	25,0	2	25,0	1	12,5
	Prof. Dr.	26	43,3	23	38,3	5	8,3	6	10,0
	Doç. Dr.	7	35,0	9	45,0	2	10,0	2	10,0
	Yrd. Doç. Dr.	9	64,3	3	21,4	1	7,1	1	7,1
	Öğr. Gör.	1	33,3	1	33,3	0	0,0	1	33,3
Basılı dergiler	Arş. Gör.	50	53,8	26	28,0	7	7,5	10	10,8
	Uzman	5	55,6	3	33,3	0	0,0	1	11,1
	Prof. Dr.	13	25,5	12	23,5	20	39,2	6	11,8
	Doç. Dr.	4	21,1	1	5,3	10	52,6	4	21,1
	Yrd. Doç. Dr.	5	35,7	3	21,4	6	42,9	0	0,0
Basılı kitaplar	Öğr. Gör.	0	0,0	0	0,0	3	100,0	0	0,0
	Arş. Gör.	15	16,9	15	16,9	34	38,2	25	28,1
	Uzman	1	11,1	1	11,1	6	66,7	1	11,1
	Prof. Dr.	10	17,5	10	17,5	20	35,1	17	29,8
	Doç. Dr.	1	5,3	6	31,6	4	21,1	8	42,1
	Yrd. Doç. Dr.	2	14,3	5	35,7	5	35,7	2	14,3
	Öğr. Gör.	0	0,0	1	50,0	1	50,0	0	0,0
	Arş. Gör.	11	12,1	23	25,3	25	27,5	32	35,2
	Uzman	3	33,3	1	11,1	3	33,3	2	22,2

Katılımcıların büyük çoğunluğu veri tabanlarının kullanımına yönelik yapılan eğitimlerden e-posta yoluyla haberdar olmak istediklerini belirtmiştir. Günümüzde sosyal medya çok sık kullanılmasına rağmen bu kanalla haberdar olmak isteyenler oldukça azdır (Tablo 6).

Tablo 6

Katılımcıların veri tabanlarının kullanımına yönelik eğitimlerden haberdar olma tercihleri

Haberdar olma tercihleri	n	%
E-posta yolu ile	190	93,6
Kütüphane web sayfasında yer alacak duyurular ile	29	14,3
Afiş, poster vb. ile	18	8,9
Sosyal medya yolu ile	13	6,4

Katılımcıların veri tabanlarının kullanımı ile ilgili eğitimleri hangi yolla almak istedikleri Tablo 7’de gösterilmiştir. Buna göre belirli aralıklarla düzenlenen kullanıcı eğitimlerini tercih edenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Tablo 7

Katılımcıların veri tabanlarının kullanımıyla ilgili kullanıcı eğitimi alma tercihleri

Kullanıcı eğitimi alma tercihleri	n	%
Belirli aralıklarla düzenlenen kullanıcı eğitimleri ile	129	63,5
Webinar aracılığı ile	52	25,6
Fakülte kütüphanesinde çalışan kütüphanecinin desteği ile	38	18,7

Ankete katılanların en az kullandıkları veri tabanları Hiperkitap (%91,3), JoVE (%90,4), Proquest Dissertations and Theses Global (%88,8), SAGE (%76,9), BioOne 1 & 2 (%73,9) ve Thieme E-Journals (%79,1) olarak belirtilmiştir. Elsevier, Wiley Online Library ve SciFinder Scholar çok sık kullanıldıkları belirtilen veri tabanlarının başında gelmektedir. Bu veri tabanlarının dışında %24,1 ile ACS (American Chemical Society) Publications, %27,1 ile Nature, %17,2 ile RSC (Royal Society of Chemistry) veri tabanları çok sık kullanılmaktadır. Diğer veri tabanlarının kullanım sıklıkları Tablo 8’de belirtilmiştir. Bu sonuçlara göre, bazı veri tabanlarının kullanım oranı oldukça düşük olmakla birlikte bazı veri tabanları ise çok sık kullanılmaktadır. Ayrıca, anket yapılan bölümlerin isteği üzerine alınmış veri tabanları kullanılmakla birlikte kullanım oranlarının düşüklüğü dikkat çekmektedir.

ACS (American Chemical Society) Publications veri tabanının bölümlere göre kullanım oranına bakıldığında, kimya alanındaki akademisyenlerin sıklıkla kullandıkları görülmektedir. Doğrudan kimya alanıyla ilgili veri tabanı olması nedeniyle çok sık kullanıldığı söylenebilir. ACS veri tabanı kimya alanında çok kullanılmakla birlikte farmakoloji alanında kullanımı çok sınırlıdır. Bu durum, farmakoloji alanında çalışan akademik personelin bilgi gereksinimlerini başka kaynaklardan karşılıyor olmasından ya da alanıyla ilgili veri tabanlarının içeriklerini bilmemesinden kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 8
 Veri tabanlarının kullanılma sıklıkları

Veri tabanları	Hiç Kullanmıyorum		Nadiren Kullanıyorum		Kullanıyorum		Sık Kullanıyorum		Çok Sık Kullanıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
ACS (American Chemical Society) Publications	58	43,6	14	10,5	20	15,0	9	6,8	32	24,1
AIP (American Institute of Physics)	88	62,9	13	9,3	16	11,4	11	7,9	12	8,6
APS (American Physical Society)	86	63,2	18	13,2	12	8,8	11	8,1	9	6,6
Annual Reviews	45	35,4	27	21,3	30	23,6	11	8,7	14	11,0
Biological Sciences	64	52,0	19	15,4	21	17,1	9	7,3	10	8,1
BioOne 1 & 2	85	73,9	21	18,3	5	4,3	3	2,6	1	0,9
Cambridge	42	33,3	36	28,6	21	16,7	10	7,9	17	13,5
Ebrary	74	61,2	19	15,7	13	10,7	9	7,4	6	5,0
EBSCOhost	64	50,0	12	9,4	18	14,1	21	16,4	13	10,2
Elsevier	6	3,5	7	4,1	29	17,1	34	20,0	94	55,3
Emerald	83	72,8	19	16,7	6	5,3	2	1,8	4	3,5
Hiperkitap	105	91,3	5	4,3	5	4,3	0	0,0	0	0,0
International Pharmaceutical Abstracts	68	55,7	16	13,1	13	10,7	10	8,2	15	12,3
IOP (Institute of Physics)	81	59,1	15	10,9	9	6,6	13	9,5	19	13,9
JoVE	104	90,4	6	5,2	4	3,5	0	0,0	1	0,9
JSTOR	93	76,2	9	7,4	4	3,3	7	5,7	9	7,4
MathSciNet	86	72,3	12	10,1	12	10,1	3	2,5	6	5,0
Nature	27	18,8	18	12,5	35	24,3	25	17,4	39	27,1
Oxford University Publication	44	31,7	25	18,0	32	23,0	21	15,1	17	12,2
Proquest Dissertations and Theses Global	103	88,8	7	6,0	2	1,7	1	0,9	3	2,6
Reaxys	86	75,4	9	7,9	4	3,5	5	4,4	10	8,8
RSC (Royal Society of Chemistry)	71	58,2	9	7,4	8	6,6	13	10,7	21	17,2
SAGE	90	76,9	8	6,8	9	7,7	5	4,3	5	4,3
Science Online (AAAS)	44	35,2	21	16,8	29	23,2	11	8,8	20	16,0
SciFinder Scholar	43	31,9	12	8,9	18	13,3	19	14,1	43	31,9
Thieme E-Journals	91	79,1	9	7,8	5	4,3	7	6,1	3	2,6
Wiley Online Library	14	9,3	9	6,0	23	15,2	35	23,2	70	46,4

AIP (American Institute of Physics) veri tabanı, doğrudan fizik alanında bilgiler içermesinden dolayı, bu alandaki akademik personel tarafından büyük oranda kullanılmaktadır (Tablo 10).

APS (American Physical Society) veri tabanı, doğrudan fizik alanında bilgiler içermesinden dolayı, AIP (American Institute of Physics) veri tabanı gibi bu alandaki akademik personel tarafından büyük oranda kullanılmaktadır (Tablo 11).

Tablo 9

Katılımcıların ACS (American Chemical Society) Publications veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren Kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Kimya	Prof.	2	2	9	2	2
	Doç. Dr.	0	0	1	2	2
	Yrd. Doç. Dr.	2	0	0	0	2
	Öğr. Gör.	0	0	0	0	2
	Araş. Gör.	6	2	7	3	18
	Uzman	0	0	0	0	1
Farmakoloji	Prof.	4	2	0	0	0
	Doç. Dr.	1	1	0	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	2	1	0	0	0
	Araş. Gör.	8	2	0	1	2

Tablo 10

Katılımcıların (Fizik Bölümü) AIP (American Institute of Physics) veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Prof.	0	2	2	4	6
Doç. Dr.	0	0	4	0	2
Yrd. Doç. Dr.	0	0	1	0	0
Araş. Gör.	2	0	4	3	2
Uzman	1	0	0	2	0

Tablo 11

Katılımcıların (Fizik Bölümü) APS (American Physical Society) veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Prof.	0	3	5	1	5
Doç. Dr.	0	0	1	2	1
Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	0	1
Araş. Gör.	1	0	4	3	2
Uzman	1	0	0	2	0

Tablo 12'den de görülebileceği gibi Annual Reviews veri tabanı fizik alanındaki akademik personel tarafından kullanılmakla birlikte, kimya alanında çoğu akademisyen tarafından neredeyse hiç kullanılmamaktadır. Kimya alanındaki en belirgin kullanım araştırma görevlileri grubundadır. Farmakoloji alanında ise, araştırma görevlileri tarafından pek tercih edilmese de profesörler ve doçentler tarafından kullanılmaktadır. Bunun nedeni, veri tabanının içeriğinin tam olarak bilinmemesi ya da araştırmalarda yararlanılacak birincil kaynak olarak tercih edilmemesi olabilir.

Tablo 12
 Katılımcıların Annual Reviews veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Fizik	Prof.	1	3	0	1	0
	Doç. Dr.	1	2	0	0	2
	Araş. Gör.	2	2	2	2	0
	Uzman	1	0	0	0	0
Kimya	Prof.	8	3	2	0	3
	Doç. Dr.	1	2	0	0	1
	Yrd. Doç. Dr.	2	0	0	2	0
	Öğr. Gör.	0	0	1	0	1
	Araş. Gör.	7	5	14	4	2
	Uzman	0	0	0	0	1
Farmakoloji	Prof.	3	1	4	0	0
	Doç. Dr.	0	1	0	0	1
	Yrd. Doç. Dr.	0	2	0	0	0
	Araş. Gör.	6	3	2	1	1

Biological Sciences veri tabanı kimya ve farmakoloji alanında kullanılmakla birlikte özellikle kimya alanında hiç kullanmayanlar büyük çoğunluktadır (Tablo 13).

BioOne 1 & 2 veri tabanı, kimya, farmakoloji ve jeoloji alanlarını doğrudan ilgilendiren ve bu alanlarda araştırma yapan akademik personel için kullanıma açılmış bir veri tabanı olmasına rağmen kullanmayanların oranı oldukça yüksektir (Tablo 14).

Tablo 13
 Katılımcıların Biological Sciences veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Kimya	Prof.	11	0	1	2	2
	Doç. Dr.	2	1	0	1	1
	Yrd. Doç. Dr.	0	3	1	0	0
	Öğr. Gör.	1	1	0	0	0
	Araş. Gör.	10	4	9	4	4
	Uzman	0	1	0	0	0
Farmakoloji	Prof.	3	0	3	0	1
	Doç. Dr.	1	0	0	0	1
	Yrd. Doç. Dr.	0	1	1	0	0
	Araş. Gör.	5	3	3	1	1

Tablo 14
Katılımcıların BioOne 1 & 2 veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Kimya	Prof.	12	1	0	1	1
	Doç. Dr.	3	1	0	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	2	2	0	0	0
	Öğr. Gör.	2	0	0	0	0
	Araş. Gör.	20	7	1	2	0
	Uzman	0	0	1	0	0
Farmakoloji	Prof.	4	2	0	0	0
	Doç. Dr.	0	1	1	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	1	1	0	0	0
	Araş. Gör.	8	4	0	0	0
Jeoloji	Prof.	2	0	0	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	1	0	0	0	0
	Araş. Gör.	4	0	0	0	0
	Uzman	2	0	0	0	0

International Pharmaceutical Abstracts veri tabanını, kimya alanında kullanılmakla birlikte kullanmayanlar da büyük çoğunluktadır. Farmakoloji alanında önemli bir kaynak olan bu veri tabanı çok sık kullanılmaktadır (Tablo 15).

JoVE veri tabanını, kimya ve farmakoloji alanlarına ilgilendirmesine rağmen kullanmayanların oranı çok yüksektir (Tablo 16).

Tablo 15
Katılımcıların International Pharmaceutical Abstracts veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Kimya	Prof.	8	1	2	0	2
	Doç. Dr.	1	1	1	0	1
	Yrd. Doç. Dr.	3	0	1	0	0
	Öğr. Gör.	1	1	0	0	0
	Araş. Gör.	12	6	5	4	4
	Uzman	0	0	0	0	1
Farmakoloji	Prof.	2	2	0	2	1
	Doç. Dr.	1	0	0	0	2
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	0	3
	Araş. Gör.	4	3	3	3	1

Tablo 16
 Katılımcıların JoVE veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Kimya	Prof.	9	2	0	0	0
	Doç. Dr.	4	0	0	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	3	1	0	0	0
	Öğr. Gör.	2	0	0	0	0
	Araş. Gör.	28	2	0	0	1
	Uzman	1	0	0	0	0
Farmakoloji	Prof.	6	0	0	0	0
	D0ç. Dr.	1	1	0	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	2	0	0	0	0
	Araş. Gör.	9	2	0	0	0

MathSciNet veri tabanını, fizik alanında kullanılmakla birlikte kullanmayanların oranı çoğunluktadır. Astronomi alanındakiler tarafından hiç kullanılmamaktadır. Matematik-İstatistik alanını doğrudan ilgilendiren veri tabanı, bu alandakiler sık tercih etmektedir (Tablo 17).

Tablo 17
 Katılımcıların MathSciNet veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Fizik	Prof.	2	2	2	0	0
	Doç. Dr.	2	1	0	0	0
	Araş. Gör.	4	0	2	1	0
	Uzman	1	0	0	0	0
Matematik-İstatistik	Prof.	0	0	1	0	1
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	1	0	0
	Öğr. Gör.	0	0	0	0	1
	Araş. Gör.	0	0	2	1	4
	Uzman	0	1	1	0	0
Astronomi	Prof.	1	0	0	0	0
	Doç. Dr.	2	0	0	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	1	0	0	0	0

Nature veri tabanı fizik alanındaki uzmanlar tarafından hiç kullanılmamaktadır. Kimya, astronomi, farmakoloji ve jeoloji alanlarındaki akademisyenlerin büyük çoğunluğu kullanmaktadır (Tablo 18).

Tablo 18
Katılımcıların Nature veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Fizik	Prof.	1	1	6	2	2
	Doç. Dr.	0	1	2	0	2
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	1	0	0
	Araş. Gör.	0	1	2	2	4
	Uzman	1	0	0	0	0
Kimya	Prof.	5	2	5	1	3
	Doç. Dr.	0	0	3	2	1
	Yrd. Doç. Dr.	0	1	0	0	3
	Öğr. Gör.	0	0	0	1	1
	Araş. Gör.	4	3	6	8	12
	Uzman	0	0	0	0	1
Astronomi	Prof.	0	2	0	0	0
	Doç. Dr.	1	0	0	1	0
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	1	0
Farmakoloji	Prof.	1	0	3	2	2
	Doç. Dr.	0	0	2	0	1
	Yrd. Doç. Dr.	0	1	0	1	0
	Araş. Gör.	2	3	3	1	4
Jeoloji	Prof.	1	0	2	1	0
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	0	1
	Araş. Gör.	0	1	0	2	1
	Uzman	0	1	0	0	1

Tablo 19'dan kimya ve farmakoloji alanının temel veri tabanlarından olan Reaxys veri tabanını hiç kullanmayanların büyük çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 19
Katılımcıların Reaxys veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Kimya	Prof.	8	1	1	1	0
	Doç. Dr.	2	0	0	1	1
	Yrd. Doç. Dr.	3	0	1	0	0
	Öğr. Gör.	1	0	0	0	1
	Araş. Gör.	14	4	2	3	8
	Uzman	0	1	0	0	0
Farmakoloji	Prof.	5	1	0	0	0
	Doç. Dr.	2	0	0	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	2	0	0	0	0
	Araş. Gör.	12	1	0	0	0

RSC (Royal Society of Chemistry) veri tabanı kimya ve farmakoloji alanlarında kullanılmakla birlikte özellikle farmakoloji alanında kullanmayanların oranı azımsanmayacak derecede yüksektir (Tablo 20).

Tablo 20

Katılımcıların RSC (Royal Society of Chemistry) veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Kimya	Prof.	5	3	3	1	3
	Doç. Dr.	0	0	0	4	0
	Yrd. Doç. Dr.	3	0	1	0	0
	Öğr. Gör.	0	0	0	0	2
	Araş. Gör.	11	1	2	6	12
	Uzman	0	0	0	0	1
Farmakoloji	Prof.	4	0	1	0	0
	Doç. Dr.	1	0	0	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	2	0	0	0	0
	Araş. Gör.	10	1	0	1	1

Thieme E-Journals veri tabanı farmakoloji alanında önemli bilgiler içermesine rağmen büyük çoğunlukla kullanılmamaktadır (Tablo 21).

Tablo 21

Katılımcıların (Farmakoloji Alanı) Thieme E-Journals veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Prof.	4	0	0	1	0
Doç. Dr.	1	1	0	0	0
Yrd. Doç. Dr.	2	0	0	0	0
Araş. Gör.	12	0	0	1	0
Uzman	4	0	0	1	0

En çok kullanılan veri tabanlarından biri olan Elsevier içeriği itibariyle tüm alanlarda sıklıkla kullanılmaktadır (Tablo 22).

Tablo 22
Katılımcıların Elsevier veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Fizik	Prof.	0	1	4	5	7
	Doç. Dr.	0	0	1	2	4
	Yrd. Doç. Dr.	0	1	0	0	0
	Araş. Gör.	0	0	1	6	4
	Uzman	0	0	1	2	0
Kimya	Prof.	3	0	6	3	7
	Doç. Dr.	0	0	1	1	4
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	0	4
	Öğr. Gör.	0	0	0	0	2
	Araş. Gör.	3	2	5	3	23
	Uzman	0	0	0	0	1
Matematik-İstatistik	Prof.	0	1	0	0	1
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	1	0
	Araş. Gör.	0	0	1	1	5
	Uzman	0	0	0	1	1
Astronomi	Prof.	0	0	1	0	0
	Doç. Dr.	0	0	1	0	1
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	0	1
Farmakoloji	Prof.	0	0	1	3	6
	Doç. Dr.	0	0	0	1	2
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	1	1	3
	Araş. Gör.	0	1	3	2	9
Jeoloji	Prof.	0	1	2	1	2
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	0	1
	Araş. Gör.	0	0	0	1	4
	Uzman	0	0	0	0	2

En çok kullanılan veri tabanlarından bir diğeri olan ve fizik alanında kullanılan SciFinder Scholar veri tabanını kullanmayanların oranı jeoloji ve fizik alanlarında yoğunlaşmaktadır. Kimya alanında özellikle araştırma görevlileri tarafından sık kullanılmaktadır. Astronomi alanındaki profesör ve doçentler tarafından kullanılmamaktadır. Farmakoloji alanında kullanılmakla birlikte araştırma görevlilerinin yaklaşık yarısı kullanılmamaktadır. Jeoloji alanında hiç kullanmayanlar çoğunluktadır (Tablo 23).

Tablo 23

Katılımcıların SciFinder Scholar veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanıyorum	Çok sık kullanıyorum
Fizik	Prof.	2	1	1	1	1
	Doç. Dr.	3	0	0	1	1
	Araş. Gör.	3	1	1	1	1
	Uzman	1	0	0	0	0
Kimya	Prof.	5	2	3	1	6
	Doç. Dr.	0	0	0	1	4
	Yrd. Doç. Dr.	1	0	1	1	1
	Öğr. Gör.	0	0	0	1	1
	Araş. Gör.	9	1	4	1	19
	Uzman	0	0	0	0	1
Matematik-İstatistik	Prof.	1	0	1	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	1	0	0	0	0
	Öğr. Gör.	0	0	0	1	0
	Araş. Gör.	2	3	0	1	1
	Uzman	1	1	0	0	0
Astronomi	Prof.	1	0	0	0	0
	Doç. Dr.	2	0	0	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	1	0	0
Farmakoloji	Prof.	0	1	4	2	1
	Doç. Dr.	0	0	0	2	1
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	2	2
	Araş. Gör.	5	1	2	3	2
Jeoloji	Prof.	2	0	0	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	1	0	0	0	0
	Araş. Gör.	2	1	0	0	0
	Uzman	1	0	0	0	1

Tablo 24'te görüldüğü gibi Wiley veri tabanı diğer tüm alanlarda da kullanıma sahip olmakla birlikte özellikle kimya alanında oldukça sık kullanılmaktadır.

Tablo 24

Katılımcıların Wiley Online Library veri tabanını kullanım sıklığı (n)

Bölüm	Unvan	Hiç kullanmıyorum	Nadiren kullanıyorum	Kullanıyorum	Sık kullanmıyorum	Çok sık kullanıyorum
Fizik	Prof.	1	3	2	2	3
	Doç. Dr.	3	0	0	0	2
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	1	0	0
	Araş. Gör.	1	0	2	3	2
	Uzman	1	0	1	0	0
Kimya	Prof.	1	1	2	4	8
	Doç. Dr.	0	0	0	4	3
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	2	2
	Öğr. Gör.	0	0	0	0	2
	Araş. Gör.	2	0	4	7	23
	Uzman	0	0	0	0	1
Matematik-İstatistik	Prof.	0	1	1	0	0
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	1	0	0
	Araş. Gör.	1	0	1	0	5
	Uzman	0	0	0	2	0
Astronomi	Prof.	1	0	1	0	0
	Doç. Dr.	0	0	1	0	1
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	1	0
Farmakoloji	Prof.	0	1	2	3	3
	Doç. Dr.	0	0	0	1	1
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	0	3
	Araş. Gör.	1	1	2	3	8
Jeoloji	Prof.	0	1	1	1	1
	Yrd. Doç. Dr.	0	0	0	1	0
	Araş. Gör.	2	1	1	0	1
	Uzman	0	0	0	1	1

Sonuç

Kullanıcıların veri tabanları üzerindeki hareketlerini takip ederek gelecek dönemlerde veri tabanlarına yapılacak yatırımları yönlendirmek amacıyla uygulanan anket sonuçları yol gösterici niteliktedir. Veri tabanlarının unvanlara göre dağılımına bakıldığında, alanıyla ilgili veri tabanlarını daha çok akademik hayatının olgunluk dönemindeki profesörler ve doçentler sık kullanmaktadır. Akademik hayatın başında yer alan diğer akademik personel tarafından kullanılmakla birlikte çoğu tarafından tercih edilmemektedir. Üzerinde durulması gereken bir diğer önemli nokta ise bazı veri tabanlarının alanlarıyla ilgili olmasına rağmen akademik personel tarafından tercih edilmemesidir. Bunun nedeni olarak, araştırma yaparken başka kaynakları tercih ediyor olması ya da alanıyla ilgili başvurabileceği veri tabanlarından haberdar olmaması düşünülebilir.

Üniversitemiz Tandoğan Yerleşkesindeki ankete yanıt veren öğretim elemanlarının %87,2'sinin veri tabanlarını kullanıyor olması oldukça önemli bir sonuçtur. Nitekim hizmete sunulan veri tabanlarından istenilen düzeyde yararın sağlanması ve yeni bilgilerin üretilmesi veri tabanlarının sık bir şekilde kullanılması ile mümkündür. Ancak, araştırma yaparken arama motorlarının birinci öncelik olarak tercih edilmesi üzerinde durulması gereken bir konudur.

Katılımcılardan bazılarının yapılan görüşmelerde veri tabanlarına arama motorları üzerinden eriştiği belirlenmiştir. Arama motorları üzerinden ulaştığı veri tabanlarını kullanabilmesi üniversitemizin aboneliği sayesinde. Katılımcıların bir kısmının bu durumdan haberdar olmadıkları ve aradıkları kaynakların tam metnine arama motorları sayesinde eriştikleri düşüncesinin hâkim olduğu saptanmıştır. Ayrıca, abone olduğumuz veri tabanlarının çoğuna sadece üniversitemize verilen linklerden erişilmektedir. Bu nedenle pek çok kaynağa üniversitenin erişimi olmasına rağmen öğretim elemanları arama motorlarını kullandığı için bu kaynaklara erişememektedir. Burada üzerinde durulması gereken iki önemli nokta vardır. Birincisi bu konuda öğretim elemanlarının bilgilendirilmesi; ikincisi ise abone olunan veri tabanlarının ve elektronik kütüphanenin arama motorları üzerinden taranma ve erişimini sağlamak için arama motorları ile iş birliği yapılmasıdır. Bunun yanında %12,8 oranında katılımcının veri tabanlarını kullanmadığı görülmektedir. Veri tabanlarını kullanmayan katılımcı sayısı az olsa da bu kesimin en aza indirilmesi konusu önemlidir ve bu konuda yapılan çalışmalar mevcuttur. Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığının elektronik posta yoluyla, daire başkanlığı web sitesi üzerinden, sosyal medya kanalıyla ve fakülte kütüphaneleri aracılığıyla tüm personel için duyurular yapması bu çalışmalar içerisinde yer almaktadır. Bunun yanında yine Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı yıl içerisinde çeşitli veri tabanlarının kullanıcı eğitimlerini organize etmektedir. Çalışmanın bulgularından biri katılımcıların büyük çoğunluğunun eğitimlerden ve etkinliklerden elektronik posta yoluyla haberdar olmak istemesidir.

Elektronik veri tabanları arasında en çok kullanılanlar sırasıyla Elsevier, SciFinder Scholar ve Wiley'dir. Bazı veri tabanlarının kullanımının düşük olması sadece belirli bir konu ile sınırlı olmasından kaynaklanmaktadır.

Bölgümlere göre ilgili oldukları veri tabanlarını kullanma oranlarına bakıldığında bazı bölümler (fizik, kimya, matematik, istatistik) konusıyla ilgili veri tabanlarını sık kullanmakla birlikte bazı bölümler (farmakoloji, jeoloji) neredeyse hiç kullanmamaktadır. Bu durum veri tabanlarının satın alınması sürecinde kullanım istatistikleri ile birlikte dikkate alınmalıdır.